

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Martin Stáhalík
Název diplomové práce: Iniciální pozice rématu v angličtině
(*Initial rheme in English*)
Vedoucí diplomové práce: PhDr. Vladislav Smolka, Ph.D.
Oponent diplomové práce: Mgr. Ludmila Zemková, Ph.D.

- I. Cíl práce a jeho naplnění:
1. Cíl práce byl stanoven a naplněn v souladu s tématem
  2. Cíl práce byl naplněn s drobnými nedostatky
  3. Cíl práce byl adekvátní, ale jen částečně naplněn
  4. Stanovený cíl nebyl naplněn
- II. Struktura práce:
1. Logická, jasná a přehledná
  2. Přiměřená
  3. Uspokojivá
  4. Nevhodná
- III. Práce s literaturou:
1. Výborná: zvoleny a použity vhodné prameny v patřičném rozsahu, přesná práce s citacemi, kritická analýza zdrojů
  2. Velmi dobrá práce s adekvátními prameny v patřičném rozsahu
  3. Průměrná práce s literaturou
  4. Slabá, chybná nebo nedostačující
- IV. Prezentace a interpretace dat:
1. Systematická, logická prezentace, originální a důsledná interpretace
  2. Velmi dobrá prezentace dat, úspěšný pokus o jejich interpretaci
  3. Uspokojivá prezentace i interpretace dat
  4. Neodpovídající prezentace, nedostatečná analýza výsledků
- V. Formální stránka:
1. Odpovídá všem stanoveným požadavkům
  2. Obsahuje drobné formální chyby
  3. Nesplňuje některé zásadní požadavky
  4. Nesplňuje většinu stanovených požadavků
- VI. Jazyková úroveň práce:
1. Výborná
  2. Velmi dobrá

3. Dobrá
4. Podprůměrná

- VII. Náročnost zpracování tématu:
1. Velmi vysoká
  2. Vysoká
  3. Střední
  4. Nízká

- VIII. Přínosy práce:
1. Originální zpracování a názory, předkládá nová zjištění
  2. Práce je v daném oboru přínosná, ale neobsahuje originální a nová zjištění
  3. Průměrné, omezené využití výsledků práce
  4. Nedostatečné, práce nemá jasný přínos pro obor

Vyjádření vedoucího diplomové práce:

Česky psaná diplomová práce se zabývá anglickými větami, které mají rematický prvek v počáteční pozici. Cílem je zjistit, nakolik jsou takovéto struktury v angličtině frekventované, jaké je jejich zastoupení v různých typech textu a které větné členy se v iniciální rematické pozici nejčastěji vyskytují.

Teoretická část práce se nejdříve věnuje slovosledu a jeho funkcím v angličtině v porovnání s češtinou, poté se obecně zabývá otázkami aktuálního členění větného jakožto jednoho ze slovosledných faktorů, včetně konstrukcí, které mohou hrát významnou roli při indikaci rématu (pasivum, vytýkací konstrukce, atd.), a nakonec si všimá iniciální pozice rématu, přičemž využívá příkladů z odborné literatury i z excerptce.

Praktická část je založena na analýze příkladů vět s iniciálním rématem, které se vyskytly v několika typech textu: v beletrii, v dětské literatuře, v komiksu, v odborné literatuře, v publicistice, v textu tištěného průvodce, a konečně v ústní komunikaci reprezentované dvěma epizodami britského detektivního seriálu Sherlock. Ve výzkumu jsou zahrnuty jak konstrukce s pravidelnou strukturou dvojčlenné věty, tak různé typy vět jednočlenných, kde je ovšem otázka identifikace rématu problematictější. Zjištěné výsledky jsou prezentovány kvantitativně formou tabulek a grafů uvedených v přílohách práce.

Základním zjištěním je, že iniciální réma se v angličtině vyskytuje okrajově, jeho frekvence je v různých typech textu odlišná, a z větněčlenského hlediska jsou navíc případy iniciálního rématu omezeny téměř výlučně na podmět, což svědčí o velmi silné působnosti tzv. gramatického principu slovosledu.

Autora je třeba pochválit za rozsah a pestrost excerptované literatury, v níž nechybí ani mluvený jazyk, a za kvantitativní vyhodnocení četnosti zkoumaného jevu v jednotlivých typech textu. Obě tyto okolnosti činí závěry práce průkaznými.

Na druhou stranu se v práci vyskytují nesprávná či diskutabilní tvrzení (čísla v závorkách odkazují na stránky, kde se komentovaný jev v práci nachází). Tak například překlad příkladu *I met Paul shortly in the gym yesterday* (3) nelze provést bez znalosti kontextu - zvolená česká varianta naznačuje, že autor jako réma určil příslovečné určení místa, což je jen jedna z více možností.

Přesněji mohl být zformulován 2. odstavec (10); jde o to, že širší škála sémantických funkcí anglického podmětu umožňuje konstruovat jako podmět (a tedy iniciální tematický prvek) více aktantů ve větě. Iniciálního postavení tématu se tak v angličtině dosahuje přiřazením syntaktické funkce, která je s iniciální pozicí spjata, kdežto v češtině se v iniciální pozici může bez problémů vyskytovat kterýkoli větný člen pouze na základě své tematičnosti.

Za úvahu by stálo upravit číslování jednotlivých částí kapitoly 3; vyskytují se tu vedle sebe, jakoby v jedné rovině, prvky, které stojí v hierarchii na různých úrovních (3.2 Neurčitý člen jako pomůcka při určování rématu; 3.3. Kontext; 3.4 Pasivum; 3.5 Vytýkání, atd.). Zatímco kontext je jedním ze základních faktorů funkční větné perspektivy, pasivum je jedna z mnoha syntaktických struktur, které mohou hrát roli v indikaci rématu. Kromě toho ne každá pasivní konstrukce má jako réma konatele v koncové pozici, viz otázky k obhajobě.

Příklad vytýkací konstrukce (17) *It was to him that Voldemort spoke first* je komentován v poznámce pod čarou jako ne zcela výstižný. Bez znalosti kontextu ovšem nelze rozhodnout, zda se jedná o pravou *cleft-sentence*, která příznakově rematizuje vytčený člen, nebo zda jde o stylistickou variantu tzv. *thematic fronting*.

Z nepřesné formulace v 1. odst. (20) vyplývá, že Quirk považuje za *fronting* posunutí rématu na začátek věty. Ve skutečnosti tento pojem znamená počáteční pozici větného členu, který je za normálních okolností postverbální, bez ohledu na jeho tematičnost či rematičnost, což ostatně uvádí i poslední věta odstavce.

Není úplně jasné, jak u příslovečného určení místa a času angličtina naznačí jeho funkci v AČV determinací - takováto příslovečná určení vůbec nemusejí obsahovat nominální element. Příslovečné určení je nejmobilnější z větných členů a může se objevit v iniciální pozici, ač vzácně, i jako rematický prvek (tzv. *rhematic fronting*), což je v rozporu s tvrzením poslední věty (20).

Anglický rematický podmět (31, poslední odstavec) se nikam nepřesouvá, ale zpravidla naopak zůstává ve své kanonické počáteční pozici.

Příklad 25 (39) je pravidelnou dvojčlennou větou, a v příkladu *So, brother it is*. (41) je iniciálním prvkem *subject complement*, nikoli předmět - tato nepřesnost se bohužel promítá i do kvantitativního vyhodnocení (43) a do závěru (45).

U odkazů na literaturu v textu občas chybí uvedení stránky, např. (11).

Jazyk práce je kultivovaný, jen občas se vyskytují ne zcela šťastné formulace, např. v poznámkách pod čarou (30 a dále): *Autorem české verze knihy je Jan Kantůrek* místo logičtějšího *Překlad Jan Kantůrek; ... s velkým počtem přímé řeči...* (44); pokud se anglické číslovky 21-99 vypisují slovy, bývají standardně se spojovníkem: *fifty one* (47) má být *fifty-one*, atd.

Přes tyto dílčí nedostatky lze práci hodnotit jako přínosnou, a to zejména díky širší excerptované literatury a poctivé snaze interpretovat zkoumané jevy, a samozřejmě i vzhledem k náročnosti úkolu, který si autor práce předsevzal.

Práce splňuje základní požadavky kladené na tento typ prací, a proto ji doporučuji k ústní obhajobě.

Navrhovaná známka: velmi dobře

Otázky k obhajobě:

V čem spočívá základní odlišnost mezi případy iniciálního rematického podmětu a iniciální rematickou pozicí jiných větných členů?

Jakou jinou motivaci může mít užití pasiva kromě rematizace příslovečného určení konatele?

Jak si vysvětlujete nízký počet iniciálních rematických prvků (podmětů) v komiksech ve srovnání s jejich frekventovanějším výskytem v průvodci?

Jaké jiné struktury, kromě iniciálního rematického podmětu, vazby *there is* a posesivní vazby, se v textu průvodce vyskytují k prezentování nového rematického prvku na scéně?

Podpis vedoucího diplomové práce/opponenta-diplomové práce*: .....

Datum: 26.5.2014